

سلسله انتشارات (فروست)^(۱)

زهره موسوی زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

تعریف فروست

در ویرایش دوم قوانین انگلو آمریکن (متن ۱۹۸۸ با اصلاحات و اضافه) فروست این گونه تعریف شده است:

۱. گروهی آثار جداگانه که به لحاظ دارا بودن عنوان کامل خود، افزون بر عنوانی مشترک که به طور کلی به تمام گروه اطلاق می شود، به یکدیگر وابسته اند. یکایک آثار ممکن است دارای شماره باشند یا نباشند. به این گونه عنوان فروست، تک نگاشتها نیز می گویند.
۲. هریک از دو یا چند مجلد مقاله، سخنرانی، نوشته، یا دیگر نوشتارهایی که دارای ویژگی یکسان بوده و به طور مسلسل انتشار یافته باشند.
۳. توالی جداگانه ای از جلد ها در یک فروست یا پیایند که دارای شماره باشد.

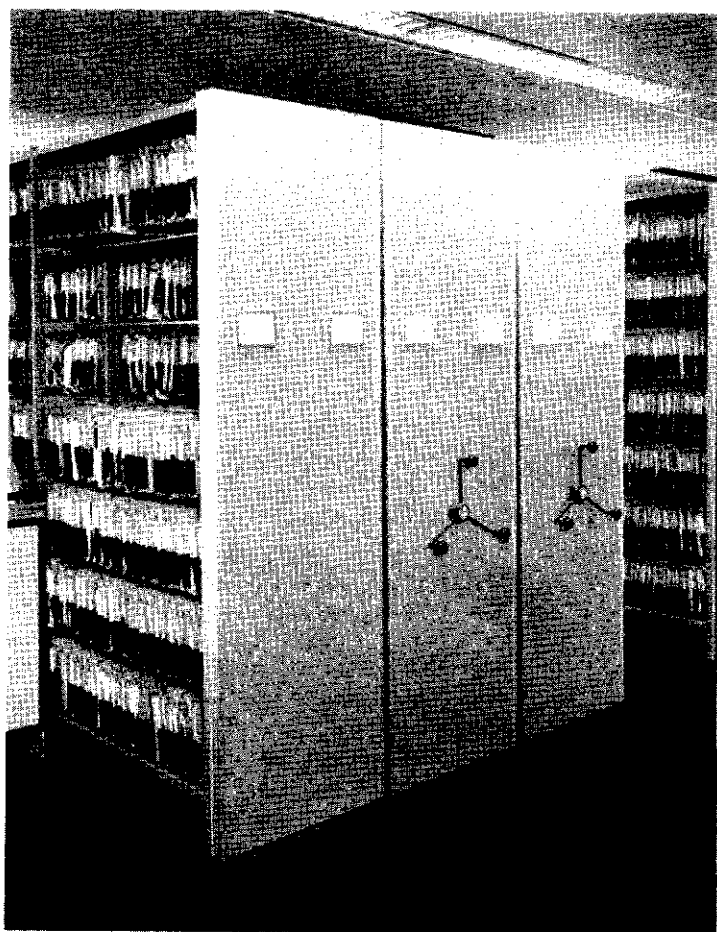
فروست فرعی

فروستی است که همیشه با فروستی دیگر که معمولاً جامع تر است می آید و بخشی از آن را تشکیل می دهد. عنوان فروست فرعی ممکن است به فروست اصلی وابسته باشد یا نباشد.

مشخصات فروست در کتاب

بعضی نکات مهم برای شناختن فروست در کتاب که فهرست نویس می بایست آن را به خاطر بسپارد عبارتند از:

۱. عنوان فروست در کتاب ممکن است با کلمه سری همراه باشد.
۲. عنوان فروست ممکن است با نام ناشر، مؤلف و یا مسئول تألیف بیاید.
۳. در ادامه عنوان فروست ممکن است یک شماره باشد.
۴. فروست واقعی با عبارت «سایر عناوین در این

تکرار شود.

اختلاف نام فروست

گاه اتفاق می افتد عنوان فروست در جاهای مختلف کتاب به یک شکل مشاهده نشود، مثلاً عنوان فروست در صفحه عنوان یا نیم عنوان با آنچه در جلد یا روکش کتاب ذکر شده متفاوت باشد. در این حالت باید عنوان صحیح فروست و یا عنوانی که قبلاً استفاده شده است، توسط فهرست نویس سرچ و تعیین گردد. اگر عنوان مشخصی پیدا نشد، می بایست یکی از شکلهای فروست که در کتاب آمده است را انتخاب و از عناوین و شکلهای دیگر به آن ارجاع تهیه شود.

انواع فروست

بطور کلی دو نوع فروست وجود دارد:

۱. فروست های عام^(۲)؛
۲. فروست های ساختگی^(۳)

۱. فروست های عام

فروست عام در کتابها به شکلهای گوناگون ظاهر می شود و دارای انواع مختلف است. فروست های عام معمولاً در کتابها با یکی از مشخصات زیر همراه است:

- نام ناشر یا مسئول تألیف؛
- کلمه ای که فرم یا شکل خاصی را نشان می دهد؛
- کلمه ای که هیچ چیز را نشان نمی دهد؛
- موضوع؛
- نام نویسنده؛
- کلمه ای که عنوان ذوقی و فانتزی را نشان می دهد؛
- کلمه ای که تشکیل سخنرانی یا ایراد خطابه را نشان می دهد.

انواع فروست های عام

الف. فروست ناشر^(۴)

سلسله انتشاراتی است که ناشری خاص تحت یک عنوان کلی منتشر می کند. کتابهای این نوع فروست از

فروست یا سلسله انتشارات برای بیان بعضی اطلاعات در مورد کتابها به وجود می آید و به منظور افزایش احتمال دسترسی خواننده به کتاب در شناسه افزوده نوشته می شود و عنصر مهمی برای فهرست نویسی محسوب می گردد.

فروست اولین بار در قرن هفدهم در انگلستان به وجود آمد. در آن زمان کتاب فروشان انگلستان به منظور بازاریابی و فروش بیشتر به این فکر افتادند که آثار بعضی از نمایشنامه نویسان را به صورت انتشارات شماره دار به بازار ارائه دهند. با این کار نسخ زیادی از آثار کسانی که از تاریخ حق مؤلف آنها گذشته بود به فروش رسید و فروست پدید آمد.

در اواسط قرن هجدهم کتاب فروشان فروست را کاملاً می شناختند و آن را به عنوان وسیله ای برای فروش بیشتر به کار می بردند. آثاری که در ابتدا با فروست به بازار آمدند، آثار ادبی بود ولی تدریجاً کتابهای بوجود آمده در سایر موضوعات را نیز شامل گردید.

از قرن نوزدهم انتشار آثار همراه با عنوان و شماره فروست کاملاً رایج بوده و تعداد زیادی کتاب با فروست به بازار ارائه شده است. در این قرن همچنین بسیاری از انجمنها و مؤسسات دولتی و خصوصی تمایل یافتند که آثار و مدارک خود را در موضوعات مختلف با عنوان و شماره فروست به چاپ رسانند.

محل فروست در کتاب

فروست معمولاً در صفحه عنوان یا نیم عنوان یا روی جلد کتاب نوشته می شود. در صورتی که عنوان فروست در بالای صفحه عنوان نوشته شده باشد معمولاً از عنوان کتاب بوسیله فاصله جدا می گردد. در مواردی نیز فروست با حروف تایپ متفاوت ظاهر می شود.

سری عبارتند از: همراه می باشد.

۵. در ادامه عنوان فروست ممکن است نام ویرایشگر فروست بیاید.

۶. عنوان کتاب بعد از عنوان فروست ممکن است

دو. فروست تابعی یا وظیفه‌دار^(۶)

این فروست برای استفاده گروه‌های خاص خوانندگان به وجود می‌آید و طبقات، شخصیت‌ها و گروه‌های خاص اجتماعی را مد نظر دارد. فروست‌های تابعی یا وظیفه‌دار به منظور ارائه نظریات و عقاید خاص در مورد کتاب ایجاد می‌شوند مانند:

Successful speakers library

College outline series

Teach yourself books

سه. فروست موضوعی^(۷)

فروست‌هایی هستند که با نام موضوع‌های خاص آغاز می‌شوند و به عکس سایر فروست‌های ناشر با نام ناشر همراه نمی‌باشد مانند:

Advances in chemistry series

Physical chemistry monograph series

Makers of contemporary architecture

چهار. فروست فانتزی^(۸)

این فروست با واژه‌های جالبی که در ذهن خواننده باقی می‌ماند همراه است و برای این نوشته می‌شوند که خواننده مجدداً به آنها مراجعه کند و گرنه اهمیت دیگری ندارد. تعداد این نوع فروست معمولاً کم است مانند:

The fireside library

Moderan library

Thinkers library

ب. فروست مؤلف^(۹)

فروست‌هایی هستند که با نام نویسنده یا تنالگان آغاز می‌شوند. عناوین این نوع فروست‌ها همیشه توسط نویسنده پدید نمی‌آید، بلکه ممکن است توسط ناشر نیز نوشته شود. دلیل نوشتن نام نویسنده در فروست شهرت و اعتبار مؤلف در رشته یا موضوع مربوطه می‌باشد مانند:

Kaval library science series

Ranganathan series in library science

نظر ظاهر و خصوصیات مادی سبکی واحد دارند و معمولاً برحسب موضوع یا فرم به هم ارتباط داده می‌شوند. فروست ناشر ممکن است با نام ناشر آغاز شود مانند:

Wiley social science series

McGraw-Hill series in library education

در مواقعی نیز مشاهده می‌شود که فروست ناشر با نام ناشر (اسم خاص) آغاز نگردیده بلکه تحت نام‌های عام ظاهر می‌گردند، مانند:

Bibliographical series

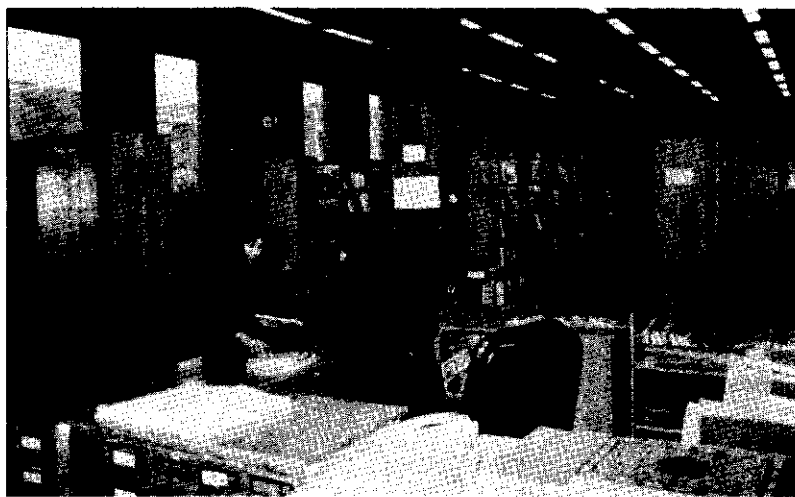
Library science series

English series

فروست ناشر دارای انواع زیر است:

یک. فروست فرمی یا شکلی^(۵)

این‌گونه فروست‌ها کتابهایی را با شکل و فرم خاص ارائه می‌دهند و عنوان فروست مشخص‌کننده محتوای

کتاب است؛ مانند کتابهای درسی، کتابهای تصویری، کتابهای مرجع، کتابشناسیها و غیره.

Everyman's reference library

Children reference

Bibliographical series / University of Korea

این فروست‌ها برای کتابخانه مفید است و مورد استفاده تعداد کثیری قرار می‌گیرد.

محل نوشتن فروست در فهرستبرگه

بر اساس قواعد فهرستنویسی انگلوآمریکن فروست در داخل پرانتز و بلافاصله بعد از مشخصات ظاهری نوشته می‌شود. پیش از پرانتز نقطه، فاصله، خط تیره، فاصله گذاشته می‌شود. آنچه در داخل پرانتز نوشته می‌شود یادداشت فروست یا شرح فروست نامیده می‌شود.

طرز نوشتن فروست در ناحیه فروست بر اساس ویرایش دوم قواعد فهرستنویسی انگلوآمریکن

۱. عنوان کامل فروست^(۱۱)

عنوان کامل فروست را درست مطابق جمله‌بندی، ترتیب و املاي آن رونویسی کنید، مانند:

Virago modern classics

در صورتی که عنوان فروست به شکلهای گوناگون (به جز عنوانهای به زبان دیگر) آمده باشد، عنوانی را انتخاب کنید که در منبع عمده اطلاعات بیاید و ضمناً فروست را به بسنده‌ترین وجه و کوتاه‌ترین صورت بشناساند (قانون شماره 1.6B).

۲. عنوان فروست به زبان دیگر^(۱۲)

به هنگام نوشتن عنوانهای فروست به زبان دیگر به همان ترتیب یا طرحی که در کتاب به چشم می‌خورد بیاورید. پیش از عنوانهای فروست به زبان دیگر علامت مساوی بگذارید. (قانون شماره 1.6C)

Jeux visuels = visual games

ج. فروست خطابه یا سخنرانی^(۱۰)

مؤسسات آموزشی و آموزش عالی معمولاً به طور منظم، هر ساله یک یا چند بار اقدام به برگزاری سخنرانی در موضوعات مشابه می‌کنند و کتابهای آن را به چاپ می‌رسانند. متقاضیان این نوع کتابها معمولاً با ذکر نام سازمان برگزارکننده سخنرانی آن را از کتابخانه درخواست می‌کنند. فروست سخنرانی برای جوابگویی این‌گونه مراجعه‌کنندگان به وجود می‌آید و معمولاً با نام مؤسسه یا شخص آغاز می‌شوند. نام شخص یا مؤسسه در اینجا در حدّ یک مؤلف یا پدیدآورنده نیست، بلکه منظور فرد یا مؤسسه‌ای است که در چاپ و نشر کتاب سخنرانی نقش داشته است. فرق این فروست با سایر فروستها این است که اولاً فروست سخنرانی معمولاً مانند عنوان تکنگاشت یا عنوان فرعی ظاهر می‌شود، ثانیاً اطلاعات مربوط به آن علی‌رغم سایر فروستها در بالای صفحه عنوان نمی‌آید بلکه در صفحه عنوان بلافاصله بعد از عنوان می‌آید مانند:

Research Frontiers	} عنوان کتاب
in	
Political and Government	

فروست سخنرانی ⇒ Booking lectures 1955

۲. فروست‌های ساختگی یا کاذب

این فروست‌ها توسط فهرستنویس به منظور دسته‌بندی و گروه‌بندی کتاب ایجاد می‌شود و فهرستنویس یک عنصر مشترک در بین کتابها را برای مرتب کردن آنها برمی‌گزیند و به همان نام، فروست تهیه می‌کند، مانند ویرایش‌های حاشیه‌دار، ویرایش‌های چندحاشیه‌ای و غیره. هرکدام از این ویرایش‌ها دارای خصوصیات خاص خود بوده و خوانندگان از آن طریق ممکن است کتاب را درخواست کنند. این فروست اولین بار بوسیله رانگانانان شرح داده شده است و برای کتابهایی که به صورت مجموعه منتشر می‌گردند ساخته می‌شود، مانند:

Shakespeare (William). variorum edition. 3

۳. شرح پدیدآور مربوط به فروست

شرح‌های پدیدآور مربوط به عنوان فروست را در صورتی که برای شناساندن فروست ضروری دانسته شود، بیاورید. بین عنوان فروست و پدیدآور فروست علامت ممیز گذاشته می‌شود مانند:

Map supplement / Association of American Geographers
(قانون 1.6E)

۴. شماره فروست^(۱۳)

عنوان فروست ممکن است همراه با شماره باشد یا نباشد. در مورد آنهایی که شماره‌گذاری شده‌اند، شماره فروست ممکن است در همه جای کتاب نوشته نشده باشد. شماره فروست ممکن است خیلی ساده به صورت شماره عربی، یا شماره‌های مرکب دیده شود. در مورد کتابهای چندجلدی شماره جلد ممکن است به عنوان شماره فروست محسوب گردد. در فروست‌های سخنرانی سال ارائه آن به عنوان شماره فروست به حساب می‌آید.

در هنگام نوشتن شماره فروست، شماره درونی اثر مربوط به یک فروست را با همان نشانه‌ای که در اثر آمده است در ناحیه فروست بنویسید و شماره‌های عربی را جایگزین شماره‌های دیگر یا شماره‌های حرفی کنید. قبل از شماره فروست علامت ؛ بگذارید (قانون شماره 1.6G). مثلاً:

8	؛ بصورت	⇒ Number Eight in series
no. 6	؛	Number 6
1970	؛	Year of lecture
V. 3	؛	Volume III
V. 4, No. 1	؛	Volume 4, No. 1
1970, No. 2	؛	1970, No. 2
Bd. 3	؛	Band 3

اگر بخشهای یک اثر چندبخشی در یک سلسله انتشارات دارای شماره‌های فروست جداگانه است، در صورتی که شماره‌ها پیایی باشد، اولین و آخرین شماره را می‌نویسیم، در غیر این صورت تمام شماره‌ها آورده می‌شود، مانند:

V. 11-15

V. 131, 145, 152

اگر اثر نشانه‌ای بجز شماره داشته باشد، نشانه را به همان صورتی که آمده است بیاورید، مثال:

V. A

در مورد فروست‌هایی که دارای شماره نیستند فقط عنوان فروست را می‌نویسیم.

۵. فروست‌های فرعی

در صورتی که اثری دارای فروست فرعی باشد نخست جزئیات فروست اصلی و به دنبال آن عنوان فروست فرعی و جزئیات مربوط به آن نوشته می‌شود. قبل از نوشتن فروست فرعی علامت . (نقطه) گذاشته می‌شود^(۱۴) (قانون 1.6H)

Biblioteca del lavoro. Serie professionale

۶. فروست‌های هم‌نام^(۱۵)

در مورد فروست‌هایی که دارای یک عنوان هستند می‌بایست با اضافه کردن عنصر یا معرف مناسبی که معمولاً پدیدآورنده فروست مربوط به عنوان می‌باشد، آنها را از هم متمایز نمود. عنصر متمایزکننده با گذاشتن یک ممیز در انتهای عنوان فروست نوشته می‌شود:

Tagore memorial lectures; 1970 / University of Calcutta

Readership lectures / University of Patna

Research monographs / Institute of Economic Affairs

۷. اثر با چند فروست

در بعضی از کتابها با دو یا چند عنوان فروست روبرو می‌شویم که ممکن است شماره‌گذاری شده باشند یا نشده باشند، در این حالت فهرست‌نویس باید مطمئن شود فروستها مستقل یا به یکدیگر وابسته هستند. در صورتیکه فروست مستقل باشد در ناحیه فروست آنها را در پراترهای جداگانه می‌نویسیم (قانون 1.6J).

شماره استاندارد بین‌المللی پیایند باشند تنها شماره مربوط به فروست فرعی را می‌نویسیم (قانون 1.6H4). (Janua Linguarum. Series major, ISSN 0075-3114)

۱۰. نوشتن فروست‌هایی که با نام اشخاص آغاز می‌گردند بعضی فروست‌ها با نام کامل شخص آغاز می‌شوند (نام پدیدآورنده)، در این حالت در ناحیه فروست برای نوشتن نام شخص توصیه می‌شود به مانند نوشتن سرشناسه عمل شود (نام خانوادگی، نام کوچک)، در غیر این صورت آثار یک شخص در فهرست با نام‌ها و شکل‌های متفاوت ظاهر شده و باعث عدم دسترسی می‌گردد. (۱۸)

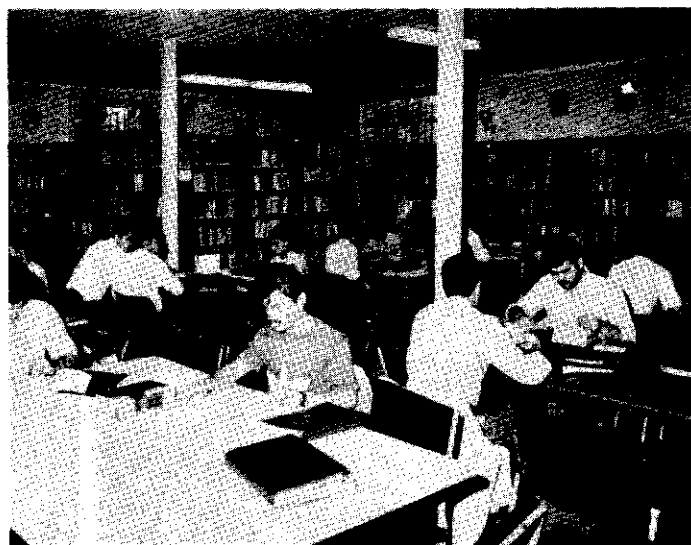
(Duce, James Terry memorial series; V. 1)

یا

(Lockwood, Crosby new librarianship series)

طرز نوشتن فروست در ناحیه تحلیلی

فروست در ناحیه تحلیلی در صورتی نوشته می‌شود که کتابخانه بخواهد برگه فروست تهیه کند. تهیه برگه فروست در یک کتابخانه که مجبور به پاسخ‌گویی به سئوالات زیر باشد انجام می‌گیرد:
۱: اگر بخواهیم بدانیم که کتابخانه از یک سلسله انتشارات چه کتابهایی در اختیار دارد؟

(Publication series; 26 / Madras library Association)

(Ranganathan series in library science; 4)

در صورتیکه فروست به یکدیگر وابسته باشد فروست اولی را فروست اصلی و فروست دومی را فروست فرعی محسوب نموده و هر دوی آنها درون یک پرائتز نوشته می‌شوند:

(UNESCO collection of representative; 31. Asian fiction series; 3)

۸. ویرایشگر فروست (۱۶)

عنوان فروست در بسیاری از کتابها ممکن است با نام ویرایشگر یا ویرایشگران فروست ادامه یابد، مثلاً:

Key concepts in political science

General Editor: Leonard Schapiro

Executive Editor: Peter Calvert

Other titles in the same series include

.....
.....
.....

در این حالت در ناحیه فروست هیچ‌گونه اشاره‌ای به ویرایشگر فروست نمی‌شود و بطور کلی حذف می‌گردد. (۱۷)

۹. شماره استاندارد بین‌المللی پیایند فروست

اگر شماره استاندارد بین‌المللی پیایند (ISSN) در اثر آمده باشد این شماره در ناحیه فروست بعد از شرح فروست نوشته می‌شود. پیش از شماره استاندارد بین‌المللی پیایند مربوط به یک فروست، (کاما) گذاشته و پس از یک فاصله شماره استاندارد را به صورت دو گروه چهاررقمی که بوسیله خط تیره از هم جدا شده‌اند بیاورید (قانون 1.6F).

(Western Canada series report, ISSN 0317-B127)

یا

(Occasional papers / University of Sussex centre for continuing Education, ISSN 0306-1108; no. 4)

اگر فروست اصلی و فروست فرعی هر دو دارای

۲: اگر بخواهیم بدانیم که از یک فروست یا سلسله انتشارات چه مجلداتی نشر شده است؛

۳: در صورتی که کتابی ذیل عنوان فروست مورد تقاضا باشد.

به طور کلی هرگاه کتابخانه نیاز به جوابگویی در هریک از موارد بالا را داشته باشد برگه فروست تهیه می‌کند، در غیر اینصورت بایستی حتی‌الامکان از تهیه برگه فروست خودداری کرد.

برای نوشتن فروست در ناحیه تحلیلی بایستی در برگه اصلی اثر بعد از ذکر عنوان که مطابق معمول با یک نقطه خاتمه می‌یابد دو فاصله داده شود و سپس ادامه حروف لاتین را نوشته و بعد از آن مجدداً نقطه گذاشته و کلمه series آورده شود. در فارسی بعد از خاتمه عنوان ادامه حروف ابجد را نوشته و بعد از یک نقطه کلمه فروست: نام فروست نوشته می‌شود، مثال:

1. Education - U.S. 2. Marriage I. Title II. Series

۱. فوتبال الف. رسولی حسن، مترجم ب. عنوان. ج. فروست: مدرسه عالی ورزش؛ ۱

طرز تهیه برگه فروست:

متنظور از برگه فروست برگه‌ای است که در بالای آن عنوان فروست نوشته می‌شود. بدین ترتیب که باز مطالب برگه مادر را عیناً با رعایت همان فاصله‌ها تا آخر خط «صفحه‌شمار» روی برگه دیگری منتقل کرده و سپس عنوان فروست را در بالای برگه در فاصله ۳ سانتیمتری از کناره برگه می‌نویسیم.

یادداشت‌ها:

۱. پیرسی، ایستر، ج. مفهوم ساده‌نویسی، ترجمه پروین بلورچی. تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۵.
۲. قواعد فهرستنویسی انگلو آمریکن، ترجمه رحمت‌الله فتاحی، مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت فرهنگی، ۱۳۷۱.
3. Job. M.M. *Theory and practice of cataloging*. New Dehli, Meteropolitan, 1989. p.151-161.

نویسجات:

1. Series
2. General series.
3. Pseudo series.
4. Publisher series.
5. Form series.
6. Functional series.
7. Subject series.
8. Funicful series.
9. Name series.
10. Lecture series.
11. Title proper of series.
12. Paallel titles of series.
13. Series number.
۱۴. کتابشناسی ملی ایران علامت: را به کار می‌برد.
15. Homonymus in series.
16. Series Editor.
۱۷. در قواعد فهرستنویسی انگلو آمریکن به آن اشاره‌ای نشده‌است.
۱۸. در قواعد فهرستنویسی انگلو آمریکن به آن اشاره‌ای نشده است.

